

створення загальнозрозумілого вербального й символічного спілкування, здатного забезпечити ефективну взаємодію та взаєморозуміння між усіма учасниками цієї спільноти [1, с. 285]. Таким чином, політична культура створює умови, форми й рамки існування та функціонування політичної системи, без яких остання не здатна вижити. Саме з цієї точки зору політична сфера має культурний вимір, який потребує глибокого вивчення й аналізу в кожній окремо взятій країні.

Культура в світі політики дозволяє зробити зміни політичної реальності та адаптувати їх до особливостей як національного, так і глобального світу. Політична культура визначає основні механізми здійснення влади в державі, виявляє рівень сприйняття й оцінки цієї влади населенням, в результаті чого формуються в суспільстві домінуючі норми та правила. Культура «надихає» весь комплекс внутрішньодержавних відносин, що дозволяє говорити про її тандем із політичним життям.

Список використаних джерел:

1. Гаджиев К.С. Политическая наука. – М.: Аспект Пресс, 2004. – С. 285.
2. Алмонд Г.А. Гражданская культура и стабильность демократии. – (04.07.2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.civisbook.ru/files/File/1992-4-Almond>
3. Ковальова Г.П. Культурологічні засади національного виховання в контексті глобалізації. – Харків: ХДАК, 2011. – 292 с.

Твердохліб Ю.М.

аспірантка,

*Львівський національний університет
імені Івана Франка*

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА СЦЕНАРІЇ

Дослідження перебігу російсько-українського конфлікту показало, що інформаційно-психологічну війну проти України Російська Федерація розпочала ще задовго до початку війни фізичної. Більшість вітчизняних та зарубіжних науковців вважають, що РФ розпочала інформаційно-психологічні операції проти України фактично відразу після проголошення останньою незалежності.

Так, на думку, Малик І. інформаційно-психологічні операції РФ в Україні пройшли такі етапи реалізації:

1. Підготовчий етап (середина 1990 рр. – 2013 р.) – створення умов для повномасштабної інформаційно-психологічної війни. На цьому етапі здійснювалася культивування міфів «братських народів», «великої перемоги», страхів «Холодної війни» та неприпустимості західних цінностей для православних вірян.

2. Створення приводу до інформаційно-психологічної агресії. Точкою відліку стали події Революції Гідності (2013-2014 рр.).

3. Формування образу ворога та приписування цього образу новобраній владі в Україні, українському народу, країнам Заходу.

4. Поширення закликів до насильства, пропагування війни.

5. Легітимізація діяльності терористичних угруповань «ЛНР» та «ДНР».

6. Перекладання відповідальності за конфлікт на Донбасі на офіційний Київ.

7. Дестабілізація українського фронту та тилу [1].

Окрім періодизації, варто зосередити і увагу на сценаріях проведення інформаційно-психологічних операцій Російською Федерацією. Так, за словами, экс-радника президента РФ В. Путіна, А. Ілларіонова керівництво РФ до початку війни на Донбасі розглядало чотири сценарії проведення інформаційно-психологічної війни в Україні.

Перший сценарій передбачав запровадження повного контролю над Україною за допомогою особи, яка буде користуватися довірою усією країни. Даний сценарій розігрувався за часів правління В. Януковича проте потерпів невдачі після Революції Гідності та втечі экс-президента України та політичної «верхівки» до РФ.

Другий сценарій мав на меті забезпечити контроль над Східною та Південною Україною шляхом нав'язування ідей федералізації або конфедералізації України. Даний сценарій розігрувався російськими політиками у 2014 році. Проте з перемінним успіхом підтримувався лише жителями Криму та населенням окупованих районів Донецької та Луганської області.

Третій сценарій планувався за умови провалу перших двох сценаріїв та передбачав встановлення контролю над частиною регіонів України – Одеською, Луганською, Донецькою, Харківською, Миколаївською областями та Автономною Республікою Крим.

Четвертий сценарій передбачав захоплення Криму або ж самого Севастополя. Цей варіант, на думку А. Ілларіонова, для російської влади був найлегшим, оскільки питома вага російських жителів перевищувала половину населення регіону. Четвертий сценарій політик порівнює з ситуацією в Абхазії та Південній Осетії.

Вартим уваги є також і описаний Є. Диким сценарій інформаційно-психологічної війни РФ, відповідно до якого:

– першою мішенню інформаційно-психологічних операцій РФ є населення РФ, «обробка» якого забезпечить консервацію на невизначено тривалий час (в ідеалі – назавжди) прямого «ручного» управління Кремлем з повною ліквідацією інститутів громадянського суспільства, незалежних медіа, з формальною імітацією виборних процедур при реально авторитарному характері управління та відсутності альтернатив діючій владі, з постійною дією державної ідеологічної пропаганди (яка замінить незалежні медіа), та збереженням ресурсно-орієнтованого характеру економіки з повною залежністю бізнесу від держави.

– другою ціллю є населення України та інших незалежних пострадянських держав. Для них передбачено поступове досягнення такого ж повного контролю з боку Кремля, який вже досягнуто для території Російської Федерації. При формальному збереженні статусу «незалежних держав» проект «Русского мира» передбачає встановлення в цих державах повністю підконтрольних Росії маріонеткових режимів і поступової втрати цими державами усіх ознак суверенітету, крім герба, прапора і гімну. Важливо розуміти, що ціллю Російської Федерації по відношенню до країн пострадянського простору є не лише встановлення маріонеткових проросійських режимів, сприяння здійсненню зовнішньополітичного курсу Кремля і самостійного контролю ним ситуації всередині цих країн. Такі режими розглядаються лише як перехідний етап, необхідний для встановлення повноцінного контролю Кремлем над пострадянськими державами. Кінцевою метою інформаційно-психологічної війни Кремля є встановлення повного прямого контролю та влади Російської Федерації над пострадянськими державами [2, с. 16].

– третьою метою є країни Центральної та Східної Європи – це переважно колишні члени «Варшавського договору» (країни «Вишеградської групи» і Балканського регіону, включаючи Грецію) та ряд країн «третього світу» (перш за все Сирія та деякі інші арабські країни, Туреччина, Іран, Індія, Бразилія, Ізраїль). Оскільки для цих країн є нереальним встановлення повного тотального контролю зі сторони Москви, то основною метою Кремля по відношенню до них є встановлення такого характеру відносин, при якому вони гарантовано виступатимуть союзниками Росії у всіх зовнішньополітичних питаннях і підтримуватимуть (схвалюватимуть) застосування Росією у вигідних їй питаннях «право вето» в Раді Безпеки ООН. В якості «програми максимум» передбачена підтримка в цих країнах політичного режиму, стабільно дружнього до Російської Федерації та ворожого до США. Передбачається підтримка в цих країнах режиму преференцій для російського великого корпоративного бізнесу, режиму максимального

сприяння громадянам Російської Федерації та максимальна залежність місцевих політик від фінансових «вливань» Москви.

– Четвертою ціллю є материкові держави Західної Європи: від Німеччини та Австрії до Іспанії, Португалії та Скандинавії, яким в проекті «русского мира» відведена роль «нейтрального буфера» між Росією і англосаксонськими країнами (які в концепції «русского мира» розглядаються як «вічні вороги») та виконують роль проросійського міжнародного лобі в протистоянні Росії і США на міжнародній арені. Для цих країн передбачено «супер м'який контроль», здійснюваний трьома основними механізмами:

1) прямий таємний контроль політичних еліт (як правлячих, так і опозиційних) через залучення їх до корупційних схем;

2) контроль меседжів в місцевих медіа через фінансові угоди з їх власниками і через систематичне «підгодовування» місцевих журналістів та інтелектуалів;

3) створення преференцій в економічних проектах з Росією місцевим великим корпораціям в обмін на використання на користь Росії лобістських можливостей цих корпорацій в своїх країнах.

«Програма мінімум» для цих країн в проекті «русского мира» передбачає можливість проросійського лобі в будь-який момент ветувати будь-які не вигідні Росії політичні рішення в цих країнах, «програма максимум» – створення стабільної проросійської громадської думки та участь всіх ключових лідерів політикуму і економіки в спільній (переважно корупційній) діяльності з Росією, що забезпечить росіянам преференції в країнах Західної Європи і підтримку ініціатив Кремля в протистоянні з англо-саксонськими країнами з боку континентальних європейських держав [2].

Як бачимо, Україна не є основною і кінцевою метою інформаційно-психологічної війни РФ, вона є лише першим кроком у реалізації гібридної стратегії Кремля.

Список використаних джерел:

1. Малик І. Механізми протидії негативним впливам інформаційної пропаганди / І. Малик. // Політичні науки. – 2015. – № 2. – С. 47–53.
2. Дикий Е.А. Гибридная война России: опыт Украины для стран Балтии / Е.А. Дикий. – Вильнюс, 2016. – 123 с.